

**Kõkõbị Páulũ ní sǐ sě 'bá  
Kõlõsáyĩ  
vé rĩ pi ní rĩ  
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará**

Kõlõsáyĩ ri kũrú wọkọ ụtú ní 'dezú rĩ gé, ãngũ Ẹzịyā vé rĩ agá, zíkí nóni ãngũ 'dĩri Tákí. Páulũ ì ní áyúāyũ rĩ ca ãngũ 'dāri agá kuyé. Páulũ ịsụ yị kìnĩ, 'bá ãngũ ímbá 'bá ùnjõ sǐ ni pi anigé, kọpi ri 'bá kánisā vé rĩ pi ímbá tã ùnjõ vé ni sǐ. Tã 'dĩri fi Páulũ ã ẹsị agá ambamba. 'Bá ri 'bá ãngũ ímbá 'bá rĩ pi ímbákí 'bá Yésũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi kìnĩ, lẹ kọpi ã úlíkí ì ágélé ẹ tị rá, āzini lẹ kọpi ẹ ñjĩkí mālāyíkā rĩ pi áyu, ã sě rí Múngú ní āyĩkō. Kúru Páulũ ní kọkõbị 'dĩri sǐzú sězú kọpi ní kìnĩ, Kúrísítō vé drāngará pa kọpi nĩ, Kúrísítō ri nóni 'bũ gé, ịri mālāyíkā rĩ pi drĩgé, índrí rĩ pi drĩgé gé, āzini vũ drĩgé cére. Kúru lẹ kọpi ã ã'yíkí tã mēre āzi vé ni ku, dōku ímbángará ùnjõ vé ni ku, lẹ kọpi ẹ ñjĩkí 'yéná Kúrísítō ri áyu. Lũ kpá kọpi ní kìnĩ, lẹ kọpivé adringará ẹ índre kọpi rụ 'bá gá, ã lũ rí kìnĩ, kọpi 'bá Múngú ní ùpěé gí ni pi.

*Páulũ sǐ kọkõbị sě 'bá Kõlõsáyĩ vé rĩ pi ní*

<sup>1</sup> Ma Páulũ 'i, Kúrísítō Yésũ vé 'bá áyúāyũ Múngú ní ịpěé rĩ, á sǐ kọkõbị 'dĩri sěé ìmi ní nĩ, 'bá sǐkí kọkõbị rĩ 'bá ẹdrịpị Tímõtéyō Yésũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ be trụ. <sup>2</sup> 'Bá sǐkí kọkõbị rĩ sěé 'bá ẹdrịpị, āzini 'bá ọmvúpị Kúrísítō ri ẹ'yĩ 'bá gí, ri 'bá adri 'bá kũrú ãmbúgú Kõlõsáyĩ vé rĩ agá rĩ

pi ní. Ẹsì múké, āzini tākíri 'bá Ẹtẹ̀pì Múngú vé rī ã adri ìmi be.

*Páùlū zì Múngú rì, āzini sē òwò'dífò*

<sup>3</sup> Lókí céré sī, 'bá kādō rií Múngú rì zì ìmi ní, 'bâ rì 'bávè Úpí Yésù Kúrísítò vé Ẹtẹ̀pì Múngú ní òwò'dífò sē, <sup>4</sup> ã'diātāsīyā 'bá yìkí kìnì, ìmi 'bākí ẹ̀sì céré kuú Kúrísítò Yésù drìgè, āzini ìmi lēkí 'bá Múngú vé rī pi céré lēlè. <sup>5</sup> Ìmi rì tā 'dīri 'o 'dīni, ìmi lēkí úmvúlésì āndēma ī ní 'bāā kuú ìmi tēè 'bù gé 'dāá rī ìsù, ã'diātāsīyā ìmi ẹ̀'yìkí ú'dùkò múké Kúrísítò vé áda rī gí.

<sup>6</sup> Ú'dùkò múké Kúrísítò vé 'dīri ayi mụzú vū drìgè sī céré, sē 'bá rī pi újákí ẹ̀sì rá, sù ìri ní ícá ìmi āsámvú gé drìdrì, ú'dù ìmi ní tā áda Múngú vé ẹ̀sì múké vé rī yìzú, ìmi ní ẹ̀sì újázú āní rá rī gé rī tìni. <sup>7</sup> Ẹ̀pāfúrā 'bá ẹ̀drìpì 'bá ní lēlèlè, 'bá ní rií ẹ̀zì ngaá ìri be trù rī, jì ú'dùkò múké 'dīri mụú ùlūú ìmi ní nī. Ìri átí'bá, 'bā ẹ̀sì céré rizú ẹ̀zì Kúrísítò vé rī ngazú ìmi āsámvú gé 'bâ vūrā gá. <sup>8</sup> Ẹ̀pāfúrā ùlū 'bá ní lēngará Índrì Uleterè rī ní suú ìmì ẹ̀sì agá rī rá.

<sup>9</sup> Ú'dù 'bá ní ìmivé tā yìzú rī gé, 'bá rikí nyo Múngú rì zì ìmi ní, Índrì Uleterè Múngú vé rī, ã sē rí ìmi ní tā nṅgára. <sup>10</sup> 'Bâ rì Múngú rì zì ìmi ní, ìmi 'okí rí tā pìrì Úpí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ã sē rí ìri ní āyìkò, ìmi kokí rí 'bá rī pi ẹ̀ ìzā tā céré agásì, ìmi nṅkí rí tā Múngú vé rī múké múké. <sup>11</sup> 'Bâ rì Múngú rì zì ìmi ní, ã sē ìmi ní ívé ùkpò agaápi rá rī, ìmi úmbékí rí ẹ̀sì ìzāngā rī ã nyangará gá, ìmi nyakí rí ìzāngā rī mụzú ẹ̀sì be mādā. Ìmi 'okí dō sù 'dīri tìni, ìmi āyìkò ìsù rá. <sup>12</sup> Ìmi

sēkí Múngú ní òwō'difô, ìri ní sēé ìmi ní fíí ívé mālūngā adrizú àní ùtúnjā agá rī àlěé 'bá ívé rī pi be trú rī sī. <sup>13</sup> Múngú pa 'bá tā ùnjí Sātánā vé rī agásī, sē 'bá fíí mālūngā 'í Mvòpì 'í ní lěélě rī vé rī agá gí. <sup>14</sup> Múngú sē 'í Mvòpì vé àrí dāá 'bá drī jezú, āzini 'bá trúzú 'bávě ùnjīkányā agásī.

*Kúrísítō ri āmbúgú tā drīgé sī céré*

<sup>15</sup> Kúrísítō adri sū Múngú ì ní ndreé ku rī tìjì. Ìri āmbúgú ngá céré ì ní gbíí rī pi drīgé. <sup>16</sup> Kúrísítō gbi ngá rī pi ārěvú céré nī, gbi ngá 'bū gé rī pi, ngá vū drīgé rī pi, ngá ì ní rù'bá ni ndreé ku rī pi, ngá ì ní rù'bá ni ndreé ìndī rī pi, 'bá mālūngā rù'bá rī pi, āzini 'bá ũkpō be āngū rù'bá rī pi, gbi ngá rī pi ārěvú céré nī, gbi ngá rī pi ārěvú céré èzì ngāá 'í ní. <sup>17</sup> Ì ní drī ngá rī pi gbizú kuyé rī gé, Yēsū ri ìnógòsì anigé, ìri rì sē ngá rī pi ārěvú céré ri èzì nga mužú trú. <sup>18</sup> Kúrísítō ri āmbúgú kānīsā\* drīgé céré. Kúrísítō ri 'bá Múngú ní 'í'dó ingāá drīdrī 'bá ũdrā'bá gí rī pi āsámvú gé sī rī 'i, ā adri rí āmbúgú ngá rī pi drīgé céré. <sup>19</sup> Múngú ri āyīkō sī, Kúrísítō ní adrií 'í tìjì tā gá sī céré rī sī. <sup>20</sup> Múngú ri āyīkō sī Yēsū ri sēzú tākíri ìjìzú 'bá rī pi āsámvú údézú Múngú be àrí Yēsū vé dāápi pètì alambaku† sīgé rī sī, ē ícì rí ngá 'bū gé rī pi, āzini ngá vū drīgé rī pi āsámvú Múngú be trú.

\* **1:18** 1:18 Kānīsā: Kānīsā ri 'bá Yēsū Kúrísítō ri è'yì'bá gí rī pi.

† **1:20** 1:20 Pètì alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi ri 'bá tā 'o'bá ùnjí rī pi gbā mūsūmārì sī pètì alambaku sīgé, ìri sá 'dù āco kòpì íbì drā ndō, kòpì ìzāngā nya ambamba drāngará rī gé.

21 Ándúró ĩmi gākí Múngú ri sī, ĩmi ari'ba Múngú vé ni, ĩmi ní rií ũnjĩkãnyã 'oó rĩ sī. 22 'Bo Múngú údé nóni ĩmivé ãsãmvú 'í be rĩ ícá múké gí, ĩri ní Yēsũ ri sēé drãá ĩmivé ũnjĩkãnyã ã tã sī rĩ sī. ĩmi ícákí nóni uletere, ũnjĩkãnyã ãkó Múngú ẽndrẽtĩ gé gí, 'bá ãzi ícó nóni ĩmi tóó ku. 23 'Bo lē ĩmi tukí pá tĩtĩ ĩmivé ẽ'yĩngará agá. Ẽsĩ ĩmi ní 'bãá ụ'dúkó múké rĩ ịsúzá yizú drĩdrĩ 'dãri, lē ĩmi kukí ku. Ụ'dúkó múké 'dĩri ũlũkí 'bá vũ drĩgé rĩ pi ní céré, ma Páũlũ 'i, ãtĩ'bá Múngú ní ịpēe rií ụ'dúkó múké rĩ ũlũú 'bá rĩ pi ní rĩ 'i.

*Páũlũ nga ẽzĩ 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩ'bá gí rĩ pi ní*

24 Ma ãyĩkõ sī má ní mâ rụ'bá sēé rií ĩzãngã nyaá ĩmi tã sī rĩ sī, ma ri ĩzãngã Kúrísítõ ní nyaá rĩ nya, ma ri nya ĩrivé rụ'bá ã tã sī, rụ'bá 'dĩri 'bá kãnisã vé rĩ pi. 25 Múngú 'bã ma ãtĩ'bá riipi ẽzĩ ngaápi kãnisã agá ni, ẽzĩ mávé rĩ rizú tĩ Múngú vé rĩ sēzú ĩmi ní. 26 Ụ'dúkó múké 'dĩri úcíkí kuú mũdũmũdũ rú ílĩ be tré 'bá ũku drĩdrĩ 'dã'bée ní, 'bo nóni i'dakí ĩri kú ãmvé 'bá Múngú vé rĩ pi ní. 27 Múngú 'o tã 'dĩri 'dĩni, ã'diãtãsiyã ĩmi 'bá adri'bá Yãhũđĩ rú ku rĩ pi, ĩmi nĩkí rí tã múké ándúró ĩ ní ũzũũ 'dãri áamá ãní. Tã ĩ ní ũzũũ rĩ, ĩri Kúrísítõ vé adringará ĩmĩ ẽsĩ agá rĩ, ĩri sē ĩmi ẽsĩ 'bã đĩngará Múngú vé rĩ drĩgé.

28 'Bã ri ụ'dúkó Kúrísítõ vé rĩ ũlũ mužú 'bá rĩ pi ní céré. Tã ñĩngará 'bávé rĩ sī, 'bã ri 'bá rĩ pi ímbá mužú céré, ã sē rí 'bá Kúrísítõ ri ẽ'yĩ'bá gí rĩ pi ã adrikí rí ũkpó ũkpó ĩvé ẽ'yĩngará agá. 29 Tã 'dĩri sī, ma ri ẽzĩ nga ũkpõ sī, ũkpõ Kúrísítõ ní sēé má ní rĩ sī.

## 2

<sup>1</sup> Á lē ĩmi nĭkí ẹ̀zì má ní ngaá ĩmi ní ũkpō sī rī, āzini ẹ̀zì má ní ngaá 'bá kŭrŭ Lāwōdĭkíyā vé rī agá rī pi ní rī, āzini má ní ngaá 'bá vŭrā ụrụkọ agá má rŭ' 'bá ndre' 'bá drĭdrĭ kuyé rī pi ní rī. <sup>2</sup> Tā ā pá mávé āmbúgú rī, ma ri 'bá rī pi ē ẹ̀sì ímbá, āzini kọpi úmú, kọpi ā lēkí rí ĩ lēlē, kọpi ā nĭkí rí tā Múngú vé ándúró ĩ ní ũzŭŭ kuú mŭdŭmŭdŭ rú rī á má bēnĭ. Tā Múngú vé ándúró ĩri ní ũzŭŭ kuú mŭdŭmŭdŭ rú rī, tā rī Kúrísítō 'i. <sup>3</sup> Kúrísítō ri sē 'bá rī adri úmĭ be tā Múngú ní ũzŭŭ kuú mŭdŭmŭdŭ rú rī nĭzú. <sup>4</sup> Ma ri tā rī 'yo ĩmi ní 'dĭni, ā'diātāsīyā 'bá āzi ā átá rí ĩmi ní átángá ádra múké sī ĩmĭ mĭ ũ'bāzú ku. <sup>5</sup> Ma dō ĩmi gārā gá sī rárá rú drāāāsīyā, á 'bā ẹ̀sì kuú ĩmi drĭgē. Ma āyĭkō sī ĩmi ní rií tā rī 'dujú ngaá muzú múké rī sī, āzini ĩmi ní Kúrísítō ri ẹ̀'yĭĭ, ĩmi ní pá tuú tĭtĭ ĩmivé ẹ̀'yĭngará agá rī sī.

### *Kúrísítō ri idri sē nĭ*

<sup>6</sup> ĩmi ní Úpí Kúrísítō Yēsŭ ri ẹ̀'yĭĭ gí rī sī, lē ĩmi rikí ĩrivé tā 'dujú ngaá áyu. <sup>7</sup> ĩmi Kúrísítō ri ẹ̀'yĭ' 'bá gí 'dĭ' 'bée, ĩmivé ẹ̀'yĭngará agá, lē ĩmĭ úlá ā fifi, sŭ ĩ ní ĩmi ímbá drĭdrĭ rī tĭni. Lē ĩmi sēkí ōwō'difō muzú dĭĭ dĭĭ.

<sup>8</sup> Lē ĩmi sēkí 'bá āzi ā ri átángá ẹ̀zì ākó ni ímbá rizú ĩmĭ mĭ ũ'bāzú ku, ímbángará 'dĭni 'dĭri, íbĭ íngá yĭkĭ 'bá áda vé ni vŭgá, āzini índrĭ ũnjĭ rī pi vŭgá, íbĭ íngá Kúrísítō vŭgá kuyé.

<sup>9</sup> Kúrísítō ní adrizú vŭ drĭgē nōgó 'bá áda rú rī, ĩri ā ngúlúpí Múngú 'i. <sup>10</sup> ĩmi ní ĩmi úmú Kúrísítō be gí rī sī, ĩmi nóni 'bá Kúrísítō vé ni gí. Kúrísítō ri Úpí 'bá āngŭ rŭ' 'bá rī pi drĭgē,

ãzini índrí ãngũ ru'bá rĩ pi drĩgé. <sup>11</sup> Sâ ìmi ní Kúrísítõ ri ẹ'yìzú rĩ gé, lìkí ìmi gí,\* sù ì ní ágélé ẹ tị lìj rĩ tịni, 'duki ìmivé ùnjikānyā ìmì ru'bá gá sī gí, adri 'yozú kīnī, lìkí ru'bá ìmivé rĩ kuyé, Kúrísítõ lì ìmivé ùnjikānyā ãmvé gí. <sup>12</sup> Lókí ì ní ìmi ní bātízīmũ† sēzú rĩ gé, sīkí ìmivé ùnjikānyā Kúrísítõ be trụ gí. Ìmi ní ẹ'yīi kīnī Múngú inga Kúrísítõ ri gōó ídri rú gí rĩ sī, nóni inga ìmi gōó ídri ú'dí ìsù gí.

<sup>13</sup> Ùnjikānyā ìmi ní 'oó rĩ sī, ìmi índrēkí sù 'bá ùdrā'bá gí ni pi tịni, 'bo nóni Múngú sē ìmi ní ídri ú'dí, ìmi ní Kúrísítõ ri ẹ'yīi gí rĩ sī. Múngú trũ 'bā 'bávé ùnjikānyā agásī cére gí. <sup>14</sup> Tā ì ní kōdō sī lēzú 'bā ìrīñāzú rĩ, Múngú lì ãmvé gí, 'du ùnjikānyā rĩ gbāá pẹtị alambaku sīgé gí.‡ <sup>15</sup> Múngú ndē índrí ùnjí ri'bá drĩ ọrú'bá rĩ pi vé ùkpō, ìri ní Yēsũ ri sēe drāá pẹtị alambaku sīgé rĩ sī. Múngú sē kōpi ní drīnjá 'bá tré ãsámvu gé, ndē kōpivé ùkpō Yēsũ ní drāá pẹtị alambaku sīgé rĩ sī.

<sup>16</sup> Lē 'bá āzi ā 'yo, ngá ìmi ní rii nyaá, dōku rii mvuú rĩ ā tā ùnjí ku, dōku lē 'bá āzi ā 'yo ìmi ní,

\* **2:11** 2:11 Lìkí ìmi gí: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anji āgō Ābūrāmā vé rĩ pi adrikí dō caá ọ'dụ ārō gí, lē ā ùlìkí kōpi ā ágélé ẹ tị rá, lūzú kīnī kōpi anji Múngú vé ni. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14.

† **2:12** 2:12 Bātízīmũ: Lókí Yūwání ní bātízīmũ sēzú rĩ gé, ìri 'bá rĩ su yīi agá 'dāá, ìri gō 'bá rĩ ru inga ãmvé nōó. Sungará yīi agá rĩ, sù ì ní 'bá rĩ sī 'bù agá rĩ tịni, ingangará ãmvé nōó rĩ, sù ì ní 'bá rĩ ingaá gōó ídri rú drāngará gálésīla rĩ tịni. ‡ **2:14** 2:14 'Du ùnjikānyā rĩ gbāá pẹtị alambaku sīgé gí: Tā 'dīri vé ífífí, ká Yēsũ ri gbāá pẹtị alambaku sīgé, nya ìzāngā 'bávé ùnjikānyā ā tā sī, tā ì ní kōdō lēzú 'bā ìrīñāzú 'bávé ùnjikānyā ā tā sī rĩ dẹ gí.

ĩmi rikí ú'dú ũmũ nyazú rĩ ñnjĩ ílí be céré§ 'díní ku, dõku ĩmi rikí ũmũ mbáá sị ní ígázú rĩ 'báá nyaá ku, dõku ú'dú Sábátā vé rĩ ā tā 'duú 'báá tā āmbúgú rú ku.\* 17 Tā ĩ ní ũlāā 'dĩ'bée índríkíndrĩ tā ímũpi 'i ngaápi drĩdrĩ 'dĩlé rĩ vé rĩ, tā rĩ vé áda, ĩri Kúrísítō 'i. 18 Lē ĩmi sēkí ĩmî mị ũ'báá 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be mādā ri'bá mālāyíkā ñnjĩ'bá 'dĩ'bée ní ku, kōpi ri ĩ íngú ĩ ní rií índrílíkí ndree rĩ sī. 'Bo tā kōpi ní 'oó 'dĩ'bée céré tā azakaza vé ni, ā'diātāsīyā kōpivé tā rií ũsũú rĩ 'yēná kōpi ri ĩ tā ũsũ áyu. 19 'Bá 'díní 'dĩ'bée adríkí Kúrísítō adriipi drĩlé rú rĩ vé ni ku, Kúrísítō ri ũkpō sē 'bá ĩ ĩkūnā'bá 'i rú'bá gá rĩ pi ní nĩ, ĩri kōpi úmú trú vūrā ālu gé, Múngú ri kōpi ní ũkpō sē, kōpi ā mbakí rí ícá ũkpó ũkpó ĩvé ẹ'yīngará ágá.

20 ĩmivé ũnjíkānyā ĩmi ní 'oó drĩdrĩ 'dā'bée, Kúrísítō drā 'du muzú ĩndĩ gí píri, ngá ĩmi ní áwízú ẹsị 'bázú tāĩmbị 'bá áda ní ũtĩj 'yoó kínĩ, 21 "Ā 'duki ngaá ku, ā nyakí ngá urukọ'bée ku, dõku ā úlókí ku" 'dĩ'bée 'duzú ngazú rĩ ā'di? 22 Tāĩmbị 'dĩ'bée nyọkú nōri vé ni, kōpi ũdũ be. ĩmi 'duki dō tā 'dĩ'bée ẹzị ngazú, ĩmi 'dĩri ri tāĩmbị 'bá áda ní ũtĩj, ĩri ní ímbá rĩ ā vudrĩ ũbĩ

---

§ 2:16 2:16 Ụ'dú ũmũ nyazú rĩ ñnjĩ ílí be céré: Yāhúđj rĩ pi ri tā Múngú ní 'oó ĩ ní rĩ ā tā ígá, kōpi ri ũmũ nya ú'dú urukọ'bée gé, sị ú'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rĩ pi tị gé sī, āzini Ụ'dú Pēnītíkósītā vé rĩ gé rĩ tịni. \* 2:16 2:16 Ụmũ mbáá vé rĩ, dõku ú'dú Sábátā vé rĩ: Yāhúđj rĩ pi ri Múngú ri ñnjĩ mbáá sị ígápi ú'dí rú rĩ gé, kōpi ri ānyāpā úlị kárakará zā rọbọṅọ rú. Sẹbífị ālu ālu, kōpi ri ú'dú Sábátā vé Múngú ní uvuzú 'dāri ígá. 'Í lā 1 Kōrónikōl 23:30-31; 2 Kōrónikōl 2:4; 2 Kōrónikōl 8:12-13; 2 Kōrónikōl 31:3; Nēmáyá 10:33; Ọsẹyā 2:11.

muzú. <sup>23</sup> 'Bá rĩ pi ũsũkĩ kínĩ, 'bá tǎĩmbĩ rĩ ũtĩ 'bá 'dĩ'bée, kôpi úmĩ be, tǎĩmbĩ rĩ sē 'bá rĩ Múngú ri ĩnjĩ ānĩ, āzini ĩri sē 'bá rĩ 'i a'bi ānĩ tǎ rú 'bá nōri vé rĩ sĩ a'bia'bi. 'Bo tǎĩmbĩ ĩ ní ũtĩĩ 'dĩ'bée ícó tǎ ũnjĩ rú 'bá nōri ní lēé rĩ pi ē sĩ ífũ bǎ ku.

### 3

#### *Ídri ú'dí Kúrísítō agá rĩ*

<sup>1</sup> Nóni ingakĩ ĩmi ídri ú'dí ĩsũ Kúrísítō be trú gĩ, lē ĩmi 'bǎkĩ éšĩ vŭrǎ Kúrísítō ní muzú úrízú Múngú vé drĩ ěndépi gé 'bũ gé 'dǎá rĩ ā tǎ ũsũzú. <sup>2</sup> Lē ĩmi 'bǎkĩ éšĩ rizú ngá 'bũ gé 'dǎá rĩ pi ā tǎ ũsũzú, ā 'bǎkĩ éšĩ rizú ngá nyōōkũ drĩgé nōgó rĩ pi ā tǎ ũsũzú ku. <sup>3</sup> Ā'diātāsīyā ĩmi ũdrǎkĩ gĩ, nóni zũkĩ ĩmivé ídri Kúrísítō rú 'bá gá Múngú agá. <sup>4</sup> Kúrísítō ĩmi ní ídri sēépi rĩ kǎdō ímũ 'i i'daá, ĩ kpá ímũ ĩmi i'da, ĩmi ímũ ĩrivé đĩngará pōwũpōwũ 'dǎri ālē ĩri be trú.

<sup>5</sup> Lē ĩmi rikĩ ĩmĩ rú 'bá áyú tǎ ũnjĩ 'ozú ku. Lē ā 'bǎkĩ ōwũ ku, ā rikĩ tǎ āzāvũ rú ni pi 'oó ku, ā adrikĩ ũlē ākó, ā adrikĩ yĩkĩ ũnjĩ ākó, ā 'bǎkĩ éšĩ āmbúgú ngá drĩgé ku, 'bá éšĩ be āmbúgú ngá drĩgé rĩ pi ri éšĩ 'bǎ tǎ 'dĩ'bée ĩnjĩzú múngú rú. <sup>6</sup> 'Bá ri 'bá tǎ 'o'bá 'dĩni 'dĩ'bée, kōpivé tǎ 'dĩ'bée sē Múngú ā 'a ri ve ānĩ ambamba. <sup>7</sup> Ándúró ĩmi ní adrizú 'bá 'dĩni 'dĩ'bée āsámví gé rĩ gé, ĩmi rikĩ tǎ 'oó sũ kôpi ní 'oó rĩ tĩnĩ. <sup>8</sup> 'Bo nóni lē ĩmi kukĩ tǎ ũnjĩ 'dĩ'bée rá, jĩkó, éšĩ ũká, 'bá ndrengará ũnjĩ, 'bá āzi ā rú izangará, āzini átángá ũnjĩ, lē ĩmi kukĩ tǎ 'dĩ'bée rá. <sup>9</sup> Lē ĩmi



rikí ũnjõ úlí ĩmi õgũpĩĩ drĩgé ku, ã'diātāsīyā ĩmi kukí ũnjĩkānyā ándúrú ĩmi ní 'oó rĩ gí.

<sup>10</sup> ĩmi újákí nóni ĩmi ícá ú'dí rú gí, Múngú ri sē ĩmivé újángará ícázú ú'dí rú 'dĩri, ĩri adri mužú nyonyo, ĩmi Múngú ĩmi gbiĩpi sũ 'í tĩnĩ rĩ nĩ ãní múké. <sup>11</sup> Ídri ú'dí ĩmi ní ịsú 'dĩri agá, 'bá rĩ dõ Yāhũdĩ yā, dõ adri Yāhũdĩ ku yā, dõ ágélé ni ē tị lịkí gí yā, dõ lịkí kuyé yā, dõ 'bá rĩ nĩ Gĩrĩkĩ tị ku yā, dõ 'bá ẹsị be draápi dradra ni yā, dõ tũgẽrĩ yā, dõ adri tũgẽrĩ ku yā, Kúrísítõ ri tã drĩgé sĩ céré, ĩri ri adri 'bá agá.

<sup>12</sup> Múngú lē ĩmi rá, ũpē ĩmi adrií 'bá ívé ni uletere. Kúru lē ĩmi kokí 'bá rĩ pi ē ịzā, ĩmi adrikí ẹsị be múké, ĩmivé ẹsị ã adri tã sĩ mādā, lē ĩmi 'okí tã múké 'bá rĩ pi ní, lē ĩmi 'dukí tã rĩ ngaá mužú ẹsị be mādā. <sup>13</sup> ĩmi dõ tã be ĩmi ấsámvú gé sĩ ĩmi õgũpĩĩ be, lē ĩmi úríkí kõpi be trụ, ĩmi trũkí ĩmi ĩmi ấsámvú gé sĩ rá, sũ Kúrísítõ ní ĩmi trũú rĩ tĩnĩ. <sup>14</sup> Tã agaápi rá rĩ, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, ã'diātāsīyā lēngará ri sē ĩmi ĩmi úmú adri trụ, ĩmi tã 'dụ nga ẹsị be álu.

<sup>15</sup> Lē tākĩri Kúrísítõ vé rĩ ã fi ĩmĩ ẹsị agá, ã'diātāsīyā ĩmi ní adrií rụ'bá álu rĩ sĩ, zĩkĩ ĩmi ímú adrií tã be kĩri ĩmi ấsámvú gé sĩ. Lē ĩmi sēkĩ õwõ'difõ Múngú ní. <sup>16</sup> Lē ú'dụkõ múké Kúrísítõ vé rĩ ã fi adrií ĩmĩ ẹsị agá, ã sē ĩmi ní úmĩ, ĩmi ímbákĩ rĩ ĩmi ĩmi ấsámvú gé sĩ ĩmi õgũpĩĩ be. ĩmi ngokĩ úngó Sāwúmā vé rĩ, āzini ĩmi ngokĩ úngó Múngú ri íngúzú ãní, ĩmi sēkĩ Múngú ní õwõ'difõ ĩmĩ ẹsị agá 'dāá. <sup>17</sup> Tã ĩmi ní rií 'oó, āzini ĩmi ní rií átá rĩ, lē ĩmi 'okí Úpĩ Yēsũ ã rú

sĩ, lē ĩmi sēkí ōwō'dĩfô 'bá Ẹtẹpi Múngú ní Yẹsũ  
ã rú sĩ.

*'Bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi vé adringára ĩvé 'bẹtĩ  
āsámvú gé rĩ*

<sup>18</sup> ĩmi ũkú rĩ pi, lē ĩmi yìkí ĩmivé ãgō rĩ pi ẽ tị  
yiyi, ã lū rí 'yozú kínĩ, ĩmi ẹ'yĩkí Úpí Yẹsũ ri gí.

<sup>19</sup> ĩmi ãgō rĩ pi, lē ĩmi lēkí ũkú ĩmivé rĩ pi lēlē,  
ã átákí kọpi ní ọjọgọ sĩ ku.

<sup>20</sup> ĩmi anjiná rĩ pi, lē ĩmi yìkí 'bá ĩmi tị 'bá rĩ pi  
ẽ tị yiyi tā céré sĩ, ĩri sē Úpí ri adri ãní ãyĩkō sĩ.

<sup>21</sup> ĩmi anji ẹtẹpi, Lē ĩmi átákí átángá anjiná rĩ  
pi ní ụ'dụkọ ũkpó ũkpó ni sĩ ku, ã sē rí kọpi ní  
ĩzāngā ku.

<sup>22</sup> ĩmi túgẹrĩ rĩ pi, lē ĩmi yìkí 'bá ĩmi ní rií ẹzị  
ngaá kọpi vúgá rĩ pi ẽ tị yiyi, ã adri 'yozú kínĩ,  
kọpi ní rií mị 'báá ĩmivé ẹzị ndrezú gōgō rĩ sĩ ku,  
ĩmi ngakí ẹzị rĩ ẹsị ãlu sĩ, ẽ ĩnjĩkí rí Úpí ri ãní.

<sup>23</sup> Lē ĩmi ngakí ẹzị rĩ ẹsị be céré, sũ ĩmi ní rií ẹzị  
ngaá Úpí Yẹsũ ní rĩ tịni, adri 'yozú kínĩ, ĩmi ní  
rií ngaá 'bá áda ní rĩ tịni ku. <sup>24</sup> Lē ĩmi nĩkí áamá  
múké 'yozú kínĩ, ẹzị ĩmi ní ngaá rĩ agá, Kúrísítō  
ri ĩmi ũfē rá, ã'diātāsīyā ẹzị ĩmi ní rií ngaá rĩ, ĩmi  
ri nga ĩmivé Úpí Kúrísítō ní. <sup>25</sup> 'Bá tā ũnjí 'oópi  
rĩ, Múngú ri ĩri ĩrĩnā ĩrivé ũnjĩkānyā ĩri ní 'oó rĩ  
sĩ. Múngú ri 'bá rĩ pi vé tā lị céré piri.

## 4

<sup>1</sup> ĩmi 'bá ambugu túgẹrĩ rĩ pi vé rĩ, lē ĩmi  
súkí túgẹrĩ ĩmivé rĩ pi ã rú 'bá gá sụsụ, ĩmi rúkí

kôpi múké, ã'diātāsīyã ĩmi nĭkí rá 'yozú kĭnĭ, 'Bá Āmbúgú ĩmĭ drĭlé gá anigé 'bũ gé 'dãá.

*Lē 'bá rĭ pi ã zĭkí Múngú ri*

<sup>2</sup> Lē ĩmi 'bãkí éšĭ rizú Múngú ri zĭzú, ĩmi adrikí mĭ be mgbọ, ĩmi sĕkí ĩri ní ōwō'dĭfô. <sup>3</sup> ĩmi zĭkí 'bá ní Múngú ri, Múngú ã sĕ rĭ 'bá ní drĭlé múké, 'bã ũlũkí rĭ ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rĭ mužú, ãzini 'bã ũlũkí rĭ tã Kúrísítō vé ĩ ní ándúrú ũzũú kuú mūdũmūdũ rú rĭ mužú 'bá rĭ pi ní. 'Yĭkí ma kú jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yĭzú rĭ agá nōgó ú'dúkọ múké má ní ũlũú rĭ ã tã sĭ. <sup>4</sup> ĩmi zĭkí Múngú ri, ã sĕ rĭ mâ ũlũ rĭ ú'dúkọ múké rĭ mužú ãní múké. <sup>5</sup> ĩmi dō ri adri 'bá Múngú ri nĭ'bá kuyé rĭ pi ãsámvú gé, tã ĩmi ní rĭí 'oó rĭ, lē ĩmi 'okí mužú tã nĭngará be. Lē ĩmi ũ'bĭkí létĭ ndãá 'bá 'dĭ'bée ě ĩzã kozú. <sup>6</sup> Lē átángá ĩmi ní rĭí átá kôpi ãsámvú gé rĭ, ĩmi átákí éšĭ múké sĭ, ã sĕ rĭ kôpi ní úvá, ã'diātāsīyã 'bá ãzi zĭ dō ĩmi tã sĭ, ĩmi újákí rĭ ĩri ní átángá rĭ múké.

*Páũlũ vé āngũ ĩmbángará ã ũdũ āzini mōdó sĕngará*

<sup>7</sup> Tũkĭkō ri mávé tã ũlũ ĩmi ní nĭ. ĩri édrĭpĭ má ní lĕlé rĭ, 'bã éšĭ rizú ězĭ rĭ ngazú átí'bá rú má be trũ Úpĭ agá. <sup>8</sup> Tã ã pá má ní lĕzú ĩri pĕzú mužú ĩmi vúgá 'dĭlé rĭ, ã mụ rĭ mávé tã ũlũú ĩmi ní, āzini ě ĩmbá rĭ ĩmĭ éšĭ. <sup>9</sup> Tũkĭkō pi mụ Ōnésĭmũ 'bávé édrĭpĭ éšĭ 'bãápi ězĭ ngaápi éšĭ be céré rĭ be, Ōnésĭmũ ri 'bá ĩmivé ni, kôpi tã 'i ngaápi 'bã rũ'bá gá nōlé rĭ pi ũlũ ĩmi ní nĭ.

<sup>10</sup> Ārĭsĭtārúkō ĩ ní 'yĭí kuú má be trũ rĭ, sĕ ĩmi ní mōdó, āzini Mārákō Bārúnábã vé máríté sĕ

kpá ìmi ní mōdó. Ándúró ùlùkí Mārákō vé tā ìmi ní rá. Kādō caá ìmi vúgá 'dīlé, ìmi ẹ'yíkí ìri drí ìrì sī. <sup>11</sup> Yēsũ ì ní zì Yúsítō rī, sē kpá ìmi ní mōdó. Yāhúdì Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí, 'bá ní rií ẹzì ngaá kòpì be trú mālūngā Múngú vé rī ā tā sī rī pì, kòpì 'yéná 'dī, kòpì kokí má ìzā ambamba. <sup>12</sup> Ēpāfūrā ìmi ógúpì adriípi átí' bá Kúrísítō Yēsũ vé rī, sē ìmi ní mōdó. Ìri ri Múngú ri zì ìmi ní ùkpō sī, ìmi nīkí rí tā Múngú ní lēé ìmi 'okí rī, ìmi 'dúkí rí ngaánga, ìmi tukí rí pá títì ìmivé ẹ'yīngárá agá. <sup>13</sup> Á ndre Ēpāfūrā 'bā ẹsì céré rizú ẹzì ngazú ìmi ní, āzini 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí kūrú Lāwōdīkiyā vé rī agá rī pì ní, āzini kūrú Hīrāpólīsī vé rī agá rī pì ní. <sup>14</sup> Lúkā 'bávé ùndì riípi dáwā sēepi 'bá ní lēélē rī, sē ìmi ní mōdó, āzini Dema sē kpá ìmi ní mōdó. <sup>15</sup> Ìmi sēkí mōdó 'bá ẹdrípìjì, āzini 'bá ómvúpìjì Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí Lāwōdīkiyā gá rī pì ní, āzini ìmi sēkí mōdó 'bá ómvúpì Nufā ní, āzini 'bá kánísā vé ì úmú' bá ìrivé 'bētì āsámvú gé rī pì ní.

<sup>16</sup> Lākí dō kòkòbì 'dìri ìmi ní gí, ìmi pēkí mujú 'bá kánísā Lāwōdīkiyā vé rī agá rī pì ní, kòpì ā lākí. Kòkòbì má ní sī sēé 'bá Lāwōdīkiyā vé rī pì ní rī, lē ìmi zìkí, kòpì ẹ ìsēkí, ìmi lākí kpá ìndì.

<sup>17</sup> Ìmi lùkí Ārīkípō ní, lē ā nì múké 'yozú kìnì, ẹzì Úpí Yēsũ ní sēé drí ni gé rī, ā 'du ngaánga.

<sup>18</sup> Ma Páulū 'i, mōdó ẗdũmbítā rú 'dìri, ā sī kòkòbì ni má drí sī nī. Ìmi nīkí rá 'yozú kìnì, ma kú jó ì ní rizú āngū ù'yízú rī agá nōónō, ìmi zìkí má ní Múngú ri. Ẹsì múké Múngú vé rī ā adri ìmi be.

**Ū'dúkó Múké Múngú vé rị**  
**Keliko: Ū'dúkó Múké Múngú vé rị New Testament+**  
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source  
files dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20